List 11. Tečaj XLVII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 0 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 13. marcija 1889.

Obseg: Nov stroj za robkanje turščice. — Laackejeva nova travniška brana iz kovanega železa. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Fotografija amaterjev.. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nov stroj za robkanje turščice.

Podoba 1. v današnjem listu kaže obliko in porabo tega novega stroja, kateri 4 do 5 hektolitrov turščice v eni uri porobka. Stroj je tako preprost in po ceni, da bode gotovo kmalu izpodrinil vse druge take veče in draže. Delo tega stroja je pa ravno tako natančno, kakor velikega in dragega stroja. Sestavljen je pa iz dveh delov, eden se pritrdi na zaboj, v katerega pada zrnje, drugi se pa suče.

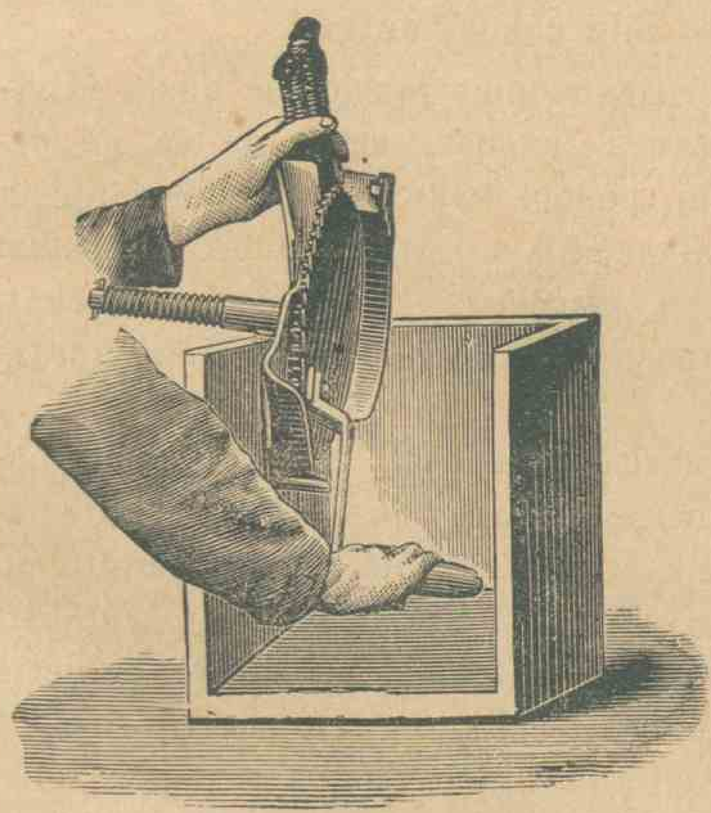

Podoba 1.

Med sukanjem primejo v obliki polževke narejene grče turščični storž (klas) in ga potegnejo brez vsake pripomoči v stroj. Kakor hitro je storž obrobkan, in to brez poškodovanja katerega koli zrna, zažene ga stroj sam ob sebi v stran. To je prednost, katere nima dosedaj noben ročni stroj.

S tem strojem moreš robkati sveže pa tudi suhe storže, tanke in debele, ker se grčasto kolo samo od sebe zmika ali razmika. Gonijo pa stroj lahko tudi otroci, tako malo moči potrebuje. Ako se kateri del zlomi, kupiš ga lahko v prodajalnici. Take stroje prodaja po 5 gld. brez zaboja Andrej Druškovič v Ljubljani na Mestnem trgu.

Laackejeva nova travniška brana iz kovanega železa.

Podoba 2. kaže popravljeno Laackejevo travnisko brano, ki je bila na vseh nemških razstavah lansko leto odlikovana. Tovarnar E. Kühne v Wieselburgu na Ogerskem pridobil se je izključno pravico, da sme izdelovati in prodajati to brano po Avstriji.

Ta brana je tako zelo rabna, kakor nobena starejše sestave, in sicer na travniku in na njivi.

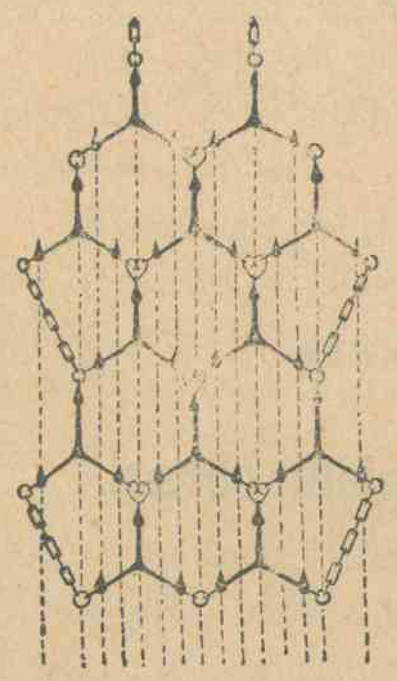

Podoba 3.

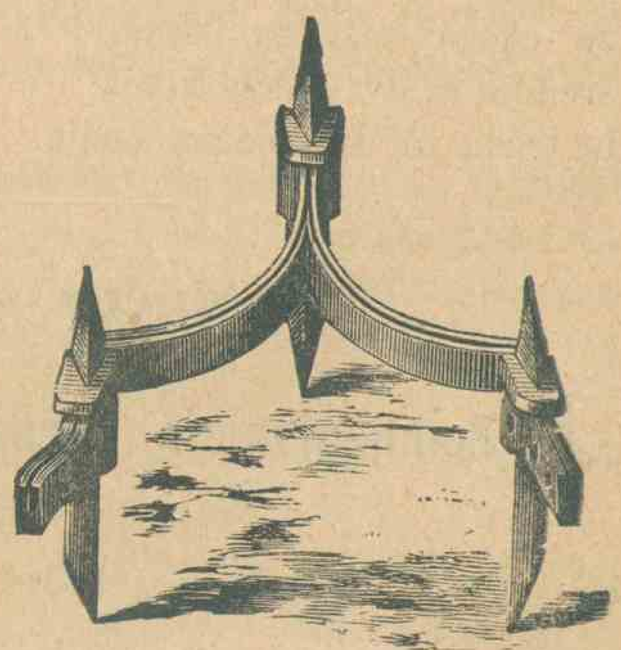

Podoba 4.

Posamezni klini te brane, ki so zgoraj in spodaj ostri, pritrjeni so brez vijakov, netov ali žebljev, ampak vtakneni so v prožne železne vzmeti, ki so ji ob enem stojalo, kakor kaže pod. 3. Stojala imajo znotraj po rezi grče, klini pa udrtine, tako da skočijo grče v udrtine ter potem klini trdno stoje. Oba rta klinova sta trda, stojala so pa iz mehkega železa, in ni se bati, da se zlomijo.

Kline lahko premeniš, če stare s kladivom izbiješ in novih vdeneš. Popolnoma nova in duhovita je sestava klinov v brano. Podoba 4. kaže ti zareze, ki jih dela

brana starega načina, pod. 5. pa, ki jih dela nova brana, in lehko vidiš, da je uspeh druge dvojen mimo prve.

S 7c/m dolgimi, nožu podobnimi klini je brana za poravnavanje krtin, za podvlačevanje gnoja, za brananje travnikov, za pokončevanje podleska itd.

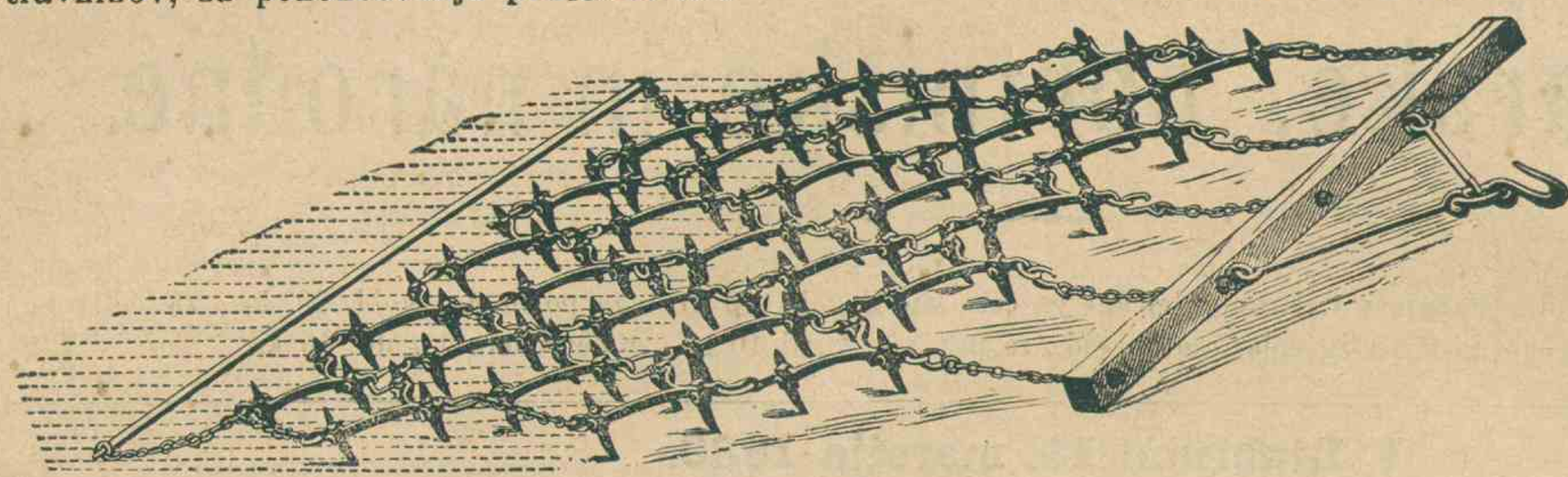

Podoba 2.

Kratki in štirirobati klini služijo le tedaj, kadar nočemo zemlje pregloboko raniti, ali če hočemo po travniku samo mah populiti. Kdor travnik dvakrat prebrana, temu zadostuje kratka stran klinov.

Na njivi rabi ta brana kakor navadna, samo delo njeno je boljše. E. Kühne v Wieselburgu izdeluje te brane 1·35m/, 1·65m/, 1·95m/ široke, ter težke po 57, 68 in 80k/g po 35, 40 in 45 gold. Lahka brana je za enega težkega konja, srednja za dva lahka konja in težka za dva močna konja.

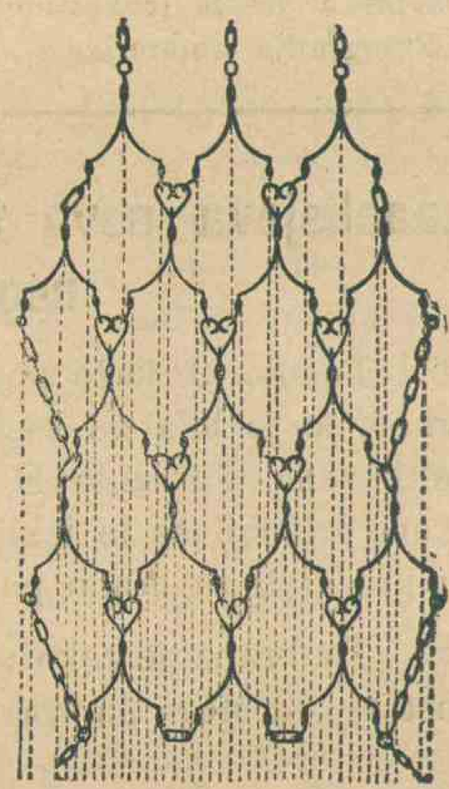

Podoba 5.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

101.

Luksus.

Takov je luksus niže gospodarske kulture, in to se opaža tudi dandanes. Kmetica ljubi pisane robce in razen lišp od stekla. Nekatere vrste meščani lepotičijo se radi z masivno, ali neokusno izdelano zlatnino in srebrnino, na pr. z debelimi in širokimi prstani na roki, z velikimi lanci pri žepnej uri, žene ali gospe z drago in neukusno obleko itd.

Kdor pa stoji na višej stopnji kulture, ne išče takega luksusa, temveč hrepeni po plemenitejšem užitku. Vsak želi več komforta v stanovanju, hrani, obleki in lišpu. In v tem vidimo veliko razliko mej novimi in starimi časi. V stanovanju priprostega človeka je dandanes več komforta, kakor ga je bilo nekdaj na dvoru velikega bogataša. Za angleškega kralja Alfreda vele, da je delal pri svetiljki, kakoršne dandanes niti v hlevu ne rabimo. Hčere kraljeve so nekdaj same vrezovale in šivale obleko. Ana Boleyn, in druge dvorske gospe na dvoru angleškega kralja Henrika VIII. so jedle zjutraj pečeno meso, slanino in pile pivo. Poraba kositrenih žlic, skled in drugo temu tako, smatralo se je za luksus. Nek beneški letopisec srednjega veka omenja kot nenavadnega luksusa, da je žena doževa jedla z zlatimi vilicami mesto s prsti, in to je bila taka prevzetnost, da je Bog strašno kaznil ono ženo zbog tega. Grof Adam Oršić v svojih spominih pohvalno omenja Hrvatic s prve polovice osemnajstega stoletja, da so živele priprosto, pridno gospodinjile, in govorile samo hrvatski. Tisti čas je imel jedini zagrebški škof kočijo v pravem pomenu besede.

Ti primeri pokazujejo, da so nekdaj ljudje mnogo tega imeli za luksus, kar mi dandanes uvrščujemo mej potrebne stvari, ali vsaj mej takove, katerih si more tudi manj imovit človek omisliti. In res si jih more, ker je obrt in gospodarstvo v obče napredovalo, mnoge reči so vrlo v ceno, ki so bile nekdaj drage.

Pa tudi na tej višej stopnji razvoja je dosta škodljivega, negospodarskega luksusa, samo da se ne pojavlja v onej odurnej podobi kakor nekdaj. Sedanjemu luksusu in žalostnej modi, vzlasti v obleki ženstva, bodisi gosposkega ali kmečkega, ne dade se odrekati neka smešna pretiranost in izredna nespametna zapravljivost.

Kedar začne narod propadati, njegov luksus postaje ne glede na druge napake, prav budalast in nečudoreden. Za malenkosti se izdavajo ogromne svote, in človek mora, kedar sliši ali čita take reči, vprašati sam sebe: Ali je mogoče kaj takega pri zdravej pameti? Ogromna rimska država, velika v svojem razvoju, v kreposti svojih državljanov, daje naj alostnejši izgled zapravljivosti. Naj zadoščuje par izgledov. Konzul Lepid si je zgradil v Rimu palačo, sijajno in ogromno, kakoršne svet popreje ni videl, trideset let pozneje je bila ta palača uvrščena mej privatne hiše druge vrste. Neron je dal za jedno murinsko šalico 300 talentov, v našem denarju okoli 740.000 gold. Ribe so samo take jedli, katere so videli žive na mizi v vodi. Pretiranost in spačenost okusa je hvalila jedi od jezikov slavčevih in možgan nojevih. Kako nespodobna je bila obleka, ni da bi govorili. Hortenzij je zalival drevesa na svojem vrtu z vinom, glasoviti rimski glumec Ezop je pogostil nek pot goste svoje tako zapravljivo, da je samo jed v enej

skledi, ki so jo postavili na mizo, veljala do 70.000 gld. Kleopatra, Kaligula in drugi zapravljivci in zapravljivke so raztvarjali biser v vinu, pa ne zato, da bode okusnejše, temveč zato, da bode dražje.

Takih izgledov nam navajajo starodavni pisatelji. Kdo bi v teh delih mogel spoznati one stare Rimce, katerih najbogatejši ni imel toliko zemlje, kolikor so je pozneje robovi potrebovali za svoje ribnjake; kateri so Cincinata poklicali od pluga na diktaturo; o katerih je rekel minister kralja Pira, da je njihov senat zbor samih kraljev! In če jih tudi ni luksus upropastil, vendar je mnogo pripomogel k propasti rimske države.

Luksus je imel vselej svojih nasprotnikov, nekdaj in dandanes. Da mu zastavijo pot, izdajali so državniki zakone proti njemu. Vzlasti so gledali ustaviti luksus v obleki, v gostbah in v pogrebščinah. V Rimu so nastojali z zakonom zaprečiti zapravljivost v gostbah, v Francoskej v lepotičju in obleki. V Rimu so zabranjevali kupovati in piti grško vino, pogostiti veče število prijateljev, kakor je bilo dopuščeno, določevali so, koliko bodi na mizi srebrnine itd.

Ali ni bil vselej luksus jedini razlog, da so proti njemu ustajali, bilo je še drugih. Uplivali so tu tudi oziri stanovski. V srednjem veku so zapretili s smrtno kaznijo ljudem neplemitim, ako bi se tako oblačili, kakor se je oblačilo plemstvo. Natančno so določili in zapovedali, od kakošnega blaga obleko sme nositi rokodelec in njegova žena, od kakošnega trgovec, koliko in kakošnih lepotin more imeti in nositi žena neplemičeva, s kratka, vsak se je moral oblačiti in nositi po svojem stanu. V Nemcih so izdali zakon, ako bi se žena mojstrova pokazala v obleki s šlepom, da jo treba peljati k mestnej gosposki in jej odrezati ali odstriči „oni rep“ do kolen.

Bili so tudi zakoni zoper kavo, sladkor in tobak. Ali vsi ti zakoni, naj so bili še tako strogi, niso izdali. Sladki kofek in grdi tobak sta se širila kot kuga po Evropi. Kedar so vlade sprevidele, da s takimi sredstvi se ne dade nič doseči, ubrale so drugo pot. Mesto da z zakoni zabranjujejo tako oporabo, vdarile so davek na take predmete. Puši in njuši, če hočeš, ali plačaj, pij kavo, ali plačaj. Ta postopek je gotovo pametnejši, praktičnejši in koristnejši. Država pograbi vsako leto lepih dohodkov, a ne dela sile nikomur. Obžalujemo samo to, da so razni tobaki in jeruši še vse premalo poskočili v ceni.

(Dalje nasled.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

III. Gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča o tarifih avstro-ogerskega Lojda. Ker kranjski obrtniki, izimši malo njih, ki imajo svoja osrednja ravnateljstva v drugih zborničnih okrajih, imajo le neznaten direkten promet z avstro-ogerskim Lojdom, ni mogel odsek na podstavi izkušenj, ki so jih pridobili pojedini obrtniki, presojati pojedine tarife. Ker pa so tarifi severno-nemškega Lojda in tudi drugih družeb nižji nego tarifi avstro-ogerskega Lojda, in ker vsled tega ne stori Lojd toliko, da bi se oživil in olajšal trgovski promet, kolikor je storiti poklican, in ker bi Trst le tedaj mogel uspešno tekmovati z drugimi pristanišči, ako bi tarifi dajali polakšice trgovskemu prometu, zato predlaga odsek: Slavna zbornica naj se izjavi v rečenem zmislu. Predlog je bil sprejet.

IV. Gospod zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je trgovska in obrtniška zbornica v Ljubnem poslala prepis peticije, s katero se je obrnila do visokega c. kr. trgovinskega ministerstva zaradi snovanja gostilničarskih strokovnih šol, ter prosi, naj naša zbornica to peticijo podpira.

Slavna zbornica navaja v prošnji, da se v obče čuti potreba, da se gostilničarski obrt povzdigne, kajti ako bi se povzdignil, dosegli bi s tem, da bi privabili tujce v razne kraje, da bi oživelo občevanje ž njimi ter da bi s tem odprli tujcem kraje do zdaj še malo obiskovane.

Povzdigniti gostilničarski obrt pa je le mogoče, ako bodo vse osobe pri gostilničarskem obrtu imele primerno izobraženje in vsaj toliko splošnega znanja, kolikor je potreba za umno izvrševanje gostilnicarskega obrta. Gostilničar mora imeti potrebno znanje, da ve, kje je dobro in ceno kupovati, kar potrebuje za klet in kuhinjo, kajti kadar bo to vedel, mogel bode tudi gostom ceno in dobro streči.

Tak prevrat pri gostilničarjih mora se vršiti le polagoma, kajti izobražen gostilničarski narastaj bode le počasi prihajal.

Najlaže bi se ta prevrat dosegel, ako se osnujejo gostilničarske strokovne šole, in zato je rečena zbornica naprosila visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo, naj ono za zdaj osnuje tako gostilničarsko strokovno šolo, in sicer na Dunaju.

Pouk bi trajal tri leta in učenci naj bi se sprejemali v šolo počenši od 14. leta.

Razven lepopisja in pravopisja, praktičnega računstva, zemljepisa, narodoznanstva, kakor tudi nauka o blagonravnosti in navadah, modernih jezikov, knjigovodstva, lepega vedenja, učilo naj bi se tudi v teh šolah kletarstvo, kako je treba streči, nakupovati za kuhinjo in kako je treba v obče gospodariti.

Na ta način in s temi sredstvi misli slavna zbornica v Ljubnem v obče povzdigniti gostilničarski obrt. Odsek pa je uverjen, da so razmere na pr. na Dunaju drugačne, nego po malih mestih, in če tudi je le v korist občinstvu, ako gostilničarsko osobje doseže stopinjo izobraženosti in znanja, do katerega mu želi pomagati rečena zbornica z omenjeno peticijo, vendar ne spoznaje za potrebno, niti ne nahaja razlogov v gostil-

ničarskih razmerah zborničnega okraja, da bi se tudi naša zbornica potegnila za peticijo.

Ako bi se za gostilničarski obrt zahteval dokaz sposobnosti, bilo bi ga še teže doseči, nego zdaj ter bi mnoge odvrnilo od gostilničarskega obrta. Z ozirom na to predlaga odsek: Slavna zbornica naj v tej vlogi preide na dnevni red. — Predlog je bil sprejet.

V. Gospod zborični svetnik Oroslav Dolenec poroča, da je občinsko predstojništvo v Dolenji Vasi zopet prosilo dovoljenja treh semnjev za živino in blago. Enake prošnje, katere je rečeno predstojništvo že leta 1861., 1870. in 1885. uložilo, bile so odklonjene radi tega, ker je v kočevskem okraju že mnogo semnjev in ker se temu protivijo občine do semnjev pravico imejoče in radi tega, ker je v Ribnici, ki je od Dolenje Vasi le $^1/_2$ milje oddaljena, 5 semnjev za živino in blago, in ker so v Sodražici, ki je od Ribnice $1^1/_4$ milje oddaljena, 3 semnji za živino in blago.

C. kr. okrajno glavarstvo kočevsko izreka se o prošnji, da se razmere od ondaj niso premenile in da prebivalci občine Dolenje Vasi morejo kupovati kar potrebujejo, in prodajati svoje pridelke in izdelke na 5 letnih semnjih.

Pomnoževati semnjev v tamkajšnjem kraju ne kaže, ker 58 semnjev v političnem okraju kočevskem zadovoljuje dejanjskim potrebam. Bližnje občine, ki imajo do semnjev pravico, dajo tem menj povoda k temu, da se napravijo semnji v Dolenji Vasi, ker bi sosedne občine, ki imajo takisto pravico do semnjev, imele očividno škodo, dočim bi občina Dolenja Vas jedva imela kako korist. Glede na to ne more odsek priporočati prošnje in predlaga: „Slavna zbornica naj se izjavi za to, da se ne dovolijo semnji.“ — Predlog je bil sprejet.

VI. Gospod zborični svetnik Fran Hren poroča, da je občina poliška v političnem okraju litijskem prosila, da se jej dovolijo trije letni semnji.

Prošnjo utemeljuje s tem, da šteje občina 887 prebivalcev, kateri se pečajo zgol s kmetijstvom in živinarstvom in ki radi oskodice semnjev ne morejo razpečavati svojih pridelkov in živine.

C. kr. okrajno glavarstvo litijsko omenja, da šteje občina poliška po zadnjem štetju 748 duš in da se preživlja zgol s poljedelstvom in le nekoliko z živinarstvom, da je v Višnji Gori, ki je jedva tri četrt ure daleč, na leto deset semnjev za živino in blago, ter da je tudi v ljubljanskem okraju nekaj semnjev, s katerimi se lahko okoristijo prebivalci. Vse to kaže, da prebivalci rečene občine lahko razpečavajo svoje blago.

Proti dovoljenju izjavile so se do semnjev pravico imajoče občine okraja litijskega, in sicer Višnja Gora in Polšnik, potem Studenec ljubljanskega okraja. Občina Višnja Gora iz vzroka, da nje deset semnjev z ozirom na neznatno oddaljenost komaj tri četrtine ure povse zadoščuje, in semnji v Polici morali bi biti na škodo nje semnjem.

Ako to uvažimo, moramo prošnjo odkloniti, in ker ni razlogov, da bi se dovolili semnji, zato predlaga odsek: „Slavna zbornica naj odkloni prošnjo.“ — Predlog je bil sprejet.

Fotografija amatérjev.

On fotografuje! Kolikokrat sem čul te besedi, izrečeni z zaničljivem naglasom, ako se sem pokazal s svojem aparatom. Novobažne potnike, ki ne potujejo z basago in palico, ampak z aparatom v tornistru in s stojalom v roki, oblezejo gore in prehodijo doline, te hočejo s tem smešiti. Ni čuda, vsaj zahme ujejo vsako novotarijo dotlej da se udomači in tako prištevajo tudi fotografijo amaterjev k umetnostim, ki ne rede moža.

Glede zadnjega moramo sicer tudi mi potrditi veliki množici, katera navadno sodi brez premisleka; amatêr nikakor ne misli s „svetlopisom“ kruh služiti. Prav napačno je pa misliti, da je fotografovanje za lajika brez vse vrednosti, in da obstoji ves dobiček le o fotografovanji nekaterih pokrajin in znanih osob, katerih podobe potem uvrsti v zbirko svojo.

Podrobno opazovanje nas temveč pouči, da je fotografovanje toliko važno in mnogokrat še važnejši nego risanje. Fotografija je pomagala uže premnogim vednostnim preiskavanjem, tehniki ter umetnosti in uspeh v teh strokah so dosegli možje, ki niso bili fotografi iz poklica, ampak zdravniki, inženerji, obrtniki itd. ki se so bavili s fotografovanjem le memogrede.

Fotografija je prav mlada pridobitev. Petdeset let je ravnokar preteklo od iznajdbe dagerotipije in malo manj je od kar imamo tudi fotografije. Fotografovanje je bilo dolgo časa težavno, vsaj z mnogimi neprilikami spojeno. Mogoče je bilo narediti le take za svitlobo občutljive plošče, ki so bile mokre in katere so bile rabne le v takem stanu. Izdelovanje teh plošč je bilo zamudno, njih prenašanja skoraj nemogočo in zato je bilo fotografovanje vedno le delo fotografov iz poklica.

Velik napredek fotografije je bil storjen z iznajdbo suhih plošč. Te plošče so steklene šipe, na eni strani prevlečene s posebno čistim limom, v katerem je prav fino razdeljeno bronovo srebro, ki je občutljivo za svitlobo.

Te plošče ostanejo rabne mesece, ako jih hraniš v temi in na suhem in so zraven tega dvajsetkrat občutljivejši nego mokre plošče. Te plošče moreš uže narejene kupiti, moreš jih vzeti saboj na potovanje in slednjič moreš ž njimi narediti najtežavnejši momentne slike za vednostne namene.

Momentno fotografovanje, ki se je zlasti v zadnjih letih tako močno razvilo, in katero najhitrejši pregibanja živali in strojev razdeli v posamezna dela in sicer tako, da podoba pokaže kar oko niti ne vidi, obrnilo je pozornost učenjakov in lajikov na umetnijo fotografovanja. Znano je, da so fotografovali strelo, iz puške izletečo

kroglo, zvezde na nebu itd. kar vse je tudi vedi močno koristilo.

Ne bodem navajal brezštevila izgledov. Rešitev raznih vednostnih vprašanj s pomočjo fotografije je le redkokrat naloga fotografa iz poklica, ker ta more se pečati le najbolj z izdelovanjem tehniško in umetniško dovršenih fotografij, marveč to je naloga amatérja. Ako imajo amatèrji vedno to pred očmi in rešitev te naloge pospešujejo v svojih društvih, tedaj je delo amatérjev nad vse koristno. Koliko se uri oko za spoznavanje lepote v naravi, ako si izdelujemo fotografije od lepih pokrajin, in ni to nam Slovencem naj boljše nadomestilo za umetniške šole in galerije slik, na katere nam glede na naša skromna sredstva niti kedaj misliti ni! Koliko veselja ti dela slika ljubih znancev, katero si sam izdelal!

Kako se pa naučimo fotografovati? Mnogi se zboje fotografovanja, ker menijo, da je učenje fotografovanja zamudna in draga reč. To ni res. Amatér more se priučiti fotografovanja od drugega amatérja, ki uže zna, ali pa iz knjige, katerih imamo na izbero. Kar se pa tiče aparatov, so pa veščaki sestavili najboljše, ki primeroma le malo stoje.

Za fotografovanje na potovanji dobiš aparate, ki imajo vse potrebno v enem samem tornistru, kojega lahko saboj neseš kamor si bodi. Ako hočeš fotografovati, odpreš tornister, postaviš aparat na stojalo, ga pokriješ s črno ruto in vjameš natančno podobo v aparat. V tornistru imaš plitve škrinjice, v kojih so suhe plošče varno skrite pred svitlobo. Ako si tedaj podobo v aparatu ujel, vdeneš pod črno ruto eno tako škrinjico v aparat, potegneš raz škrinjice pokrov, tako da je sedaj plošča v temnem aparatu odkrita, in slednjič odkriješ pokrovo raz objektiva. Podoba pokrajine, katero hočeš fotografovati, pade sedaj na suho ploščo in na razsvitljenih mestih plošče razkroji se bronovo srebro, ki je občutljivo za svitlobo. Ko je to delo končano, zapreš aparat in škrinjico ter moreš ploščo domu nesti. Če škrinjico s ploščo dobro na suhem in v temi shraniš, moreš podobo še le čez mesece razviti. To je velika prednost suhih plošč. Seveda moreš narediti toliko podob, kolikor imaš škrinjic s ploščami saboj. Kadar hočeš potem doma podobo razviti, nesi škrinjico v teman prostor in odpri jo le pri rudeči luči to je pri svetilni z rdečimi šipami. Ako si ne moreš narediti popolnoma temnega prostora, tedaj razvijaj podobe zvečer, a varuj se vsake druge luči, razven rudeče. Pri rudeči luči tedaj odpremo škrinjico in vzamemo iž nje ploščo. Plošča ne kaže nobene podobe, razkrojenega bromovega srebra naše oko ne vidi. Mi moramo podobo šele vidno narediti, ali kakor fotograf reče: „ploščo razviti“. V ta namen denemo ploščo v razvijalno tekočino. In glej! Kmalu se prične na beli plošči kazati podoba in je čez par minut dovršena. Na tej podobi je pa vse tisto črno, kar je v resnici belo, in belo kar je črno. To podobo imenujemo negativno podobo.

Črna podoba na belem dnu je iz kovinskega srebra; od svitlobe ne zadeta mesta na plošči ostala so nespremenjena t. j. bela. Če je tudi podoba uže popolnoma jasna, vendar še ne smemo ž njo na luč; poprej moramo še odstraniti bela mesta iz podobe. Ta bela mesta odstranimo s posebno tekočino. To delo imenujemo fiksovanje. Kadar si vse to dovršil, tedaj se ti pokaže podoba črna na prozorni plošči. Tako je negativna podoba narejena, treba jo je le še izprati, posušiti in z lakom prevleči da se ti leta in leta ohrani. Od takega „negativa“ moreš potem poljubno število pozitivnih podob narediti.

To je na kratko povedano bistvo fotografovanja. Razven aparata je seveda še marsikaj potrebnega, na pr. razne skledice, okvirji za kopirati itd. Kdor ima dober objektiv in momentno zaporo, ta more fotografovati dirjajoče konje, leteče ptiče, vozeče vlake itd.

Ker je fotografovanje ne le nad vse z nimiva in lepa zabava, ampak tudi zelo koristna, zato so ukrenili nekateri amatérji v Ljubljani osnovati posebni klub amatérjev, kateremu bode naloga amatérsko fotografovanje razširjevati in pospeševati. Člani kluba dobili bodo od skušenih in veščih amatérjev vsa potrebna pojasnila toliko glede aparatov, kolikor glede zvrševanja fotografije. Kdor hoče pristopiti k klubu, amatér fotografov, ta naj se kmalu oglasi pismeno ali ustno pri gospodu Ivanu Šubicu, vodji obrtne šole v Ljubljani. Javljamo, da se sprejmo v klub tudi dame. Udom iz dežele bode pa odbor v vsaki zadevi skušal vedno pismeno ustreči. —v.

Politične stvari.

Govor poslanca dr. Poklukarja

v državnozborski seji dne 1. marca t. l.

Umevno je, slavna zbornica, da častiti opoziciji vspeh današnjega proračuna ni prijeten, umevno tudi, da se z njene strani sedanji vladi odreka v tem oziru vsako priznanje.

Umevno je tudi, ako se ostro napada ravno gospod finančni minister, kakor smo to čuli v ravnokar končanem govoru. Predlog pa, ki se je ravnokar nasvetoval v podporo ter jo je tudi našel, zdi se mi pa vendar v enem oziru premalo resen, ako se gospodje drže načela, da se mora vsaj začetkom leta rešiti proračun, na drugi strani je pa zopet premalo radikalen, da bi mogel ugajati onim željam, katere je menda imel gospod predlagatelj pred očmi. To še ne zadostuje in s tem nimamo še v žepu progresivne dohodnine, ako jo je predložil gospod finančni minister. Nasvetovati bi bil moral, ako je hotel popolnoma dognati stvar: Dokler se ne bo vložila taka postava ter dobila Najvišjega potrjenja (Tako je! na desni); potem bi se bilo menda zadostilo

onemu, kar je po mojih mislih namerjal gospod predgovornik.

Po tej stranski opazki morem preiti k proračunu samemu, glede katerega z ozirom na dosedanje govornike nimam ničesa več dostaviti, razven malenkostij, katere bodo pa gotovo tudi temeljito zavrnili poznejšnji govorniki, ki so „pro“ vpisani.

Gotovo je vesel vspeh, da moremo letos pri proračunu zaznamovati preostatek skoraj treh milijonov. Preverjen sem, da gospodje z levice, od opozicije, to ravno tako živahno pozdravljajo v svojih srcih, kakor večina visoke zbornice, kajti skušnja nas uči, da se v nadrobni razpravi — tudi v glavni debati se je že zgodilo — stavi jako mnogo predlogov s strani opozicije, in morda več nego z desnice, v tem zmislu, kako naj se porabi srečno doseženi preostatek. (Prav res! na desnici.) Jaz za svojo osebo se ne bom spuščal v nadrobnosti velikega proračuna.

Omenjati hočem le enega vprašanja, ki se tiče finančnega ministerstva, ker je ravno sedaj postalo pereče. To je zadeva o hišnih davkih, h kateri bom izrazil svoje mnenje.

Splošno je znano in gospod finančni minister tega tudi ni nikdar tajil, da najbolj tlači avstrijske davkoplačevalce ravno hišni davek. Tudi je res, da je obljubil finančni minister dovoliti olajšave pri neposrednjih davkih, kakor hitro se bo potrdil davek od špirita ter pokazal svoj vspeh.

Radikalna olajšava pri hišnem davku je sicer res težavna, ker postanejo posledice vsakega znižanja pri davčnem merilu naenkrat velikanske, in ako se na vse strani enakomerno ne zmanjša davčno merilo, sledi iz tega enostransko protežiranje ene same vrste davkoplačevalcev (Prav res! na desni). Predlagalo se je na primer pri razgovoru o davku od poslopij v ožjem krogu, naj se pri poslopjih seznamka *A* v večjih mestih s poslopji $26^2/_3$ odstotka in z odbitkom 15 odstotkov za vzdržavanje ta slednji zviša na 20 odstotkov, in finančni vspeh se je takoj pokazal v relativno jako velikem znesku, v primanjšku blizu 1,700.000 gld. (Čujte! na desni.)

Pomoč pa, olajšanje, ki bi se s tem dalo hišnim posestnikom v velikih mestih, bilo bi vendar jako majhno. Stališče na katerem stojim jaz za svojo osebo glede hišnega davka, je nastopno: So nekatere krivičnosti, katere ima ta davek na sebi, velike trdosrčnosti, katere olajšavati bi se po mojem mnenji moglo takoj pričeti, in je na eni strani to, da se izpusti zadnji alinea § 5., s katerim se kot minim davka pri poslopjih, ki se deloma ali popolnoma dajejo v najem, določuje dotični razred hišno-razrednega davka.

Primanjšek, ako se to sklene, menda ne bo posebno velik, odstranjena pa bi bila vendar ena trdosrčnost, ki se je vzprejela v postavo gotovo zoper voljo onih, ki so zanjo glasovali.

Drugič leže v naravi stvari, da se mora tudi pri hišnem davku odpisati davek v vseh onih slučajih, v katerih posestnik dotičnih poslopij nima od njih ali koristi ali pa sploh ne najemninskih dohodkov. Tu se morajo tedaj na eni strani v poštev jemati vsa prazna stanovanja, ako to traja določeno najmanjšo dobo, na primer do pol leta; ravno tako pri hišno-razrednih davkih, kakor je to že itak postavno določeno pri hišno-najemninskem davku. Dalje naj se odstrani jako velika trdosrčnost, katero je posebno pospešila nova eksekucijska novela, namreč ta, da je vsled nje postala hišnega gospodarja dosedaj postavno veljavna zastavna pravica na invecta in illata vprašavne vrednosti. Dostikrat se pripeti hišnim posestnikom, da morajo plačevati davke od najemščin, katerih ne morejo iztirjati.

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 7. marcija. (*Raznoterosti.*) Pustni dan, zlasti pa pustni večer spada med tiste redke čase v letu in sploh v človeškem življenji, ko si navadno vsakdo, bodi si še tako premožen, ali pa največji trpin in siromak, ako je le zdrav, privošči v svoji hrani kaj boljšega, odloži za ene ure težave in britkosti življenja, ter prepusti se nekaljenemu veselju, odpočitku in brezskrbnosti. A za naš trg bil postal ta večer letos kmalu nesreče in osode poln, in le zopet moramo hvaležno zaklicati: tavženkrat bodita zahvaljena Bog in sv. Florijan, da smo bili obvarovani nesreče pogorišča. Ravno na istem hlevu blagorodnega gosp. L. G. in prav na istem mestu, kakor na večer 23. jan. (gl. „Nov.“ list 5.) pričelo je tudi pustni večer proti 9. uri v slami goreti. Kakor je bilo v imenovanem dopisu omenjeno, mislil je po okolšinah vsakdo, da nastala je bila pogorišna nevarnost po nerodnosti škopo-rezeca. Mož se je sicer branil na vse kriplje, pa nihče mu ni verjel; pustni večer pa ga je opravičil, ker pokazalo se je očividno, da moralo je tudi takrat le po hudobneževi roki zažgano biti. Pač črno in hudobno dušo mora imeti taki malopridnež, ki na taki zločin poskuša spraviti ljudi v strašansko nevarnost, nesrečo in škodo. K največji sreči, in bi djali: prav po čudežni poti se je tudi na pustni večer zapazila nevarnost še o pravem, pa skrajnem času, in vdušila se. Pregovor sicer pravi, da „v tretje gre rado“, pa je tudi znana prislovica, da „nič ni tako skrito, da bi ne bilo enkrat očito.“ Bog naj da, da bi se zvedel pravi hudobnež in storil se za kako leto neškodljiv. —

Mrzla sapa in dan v praznik sv. Petra-stola se pri nas trdno držita do zdaj svoje prislovične pravice, da tako ostane skoz 40 dni, in prav malo podobe je za to, da bi bil že blizo sv. Gregor, ki je, kakor pravijo: prvi pomladanski dan, na katerega ptički obhajajo, kakor tukaj ljudje šaljivo trdijo, svojo „ohcet“. Veselo žvrgolenje podnebnih krilatcev zlasti o jutrih, pa daje vkljub občutnega mraza vendar soditi, da se v resnici že eden druzega vabijo v „svate“.

Zimsko vreme je bilo letos tu in v okolici toliko stanovitno, da so ljudje lahko vse privozili, če so imeli tudi še tako dalječ in visoko v gorah. Oglja, lubja, železničnih „švelarjev“, zlasti pa hlodov (žagovcev) viditi je od sile veliko. Ako komu: žagarjem je zagotovljeno skoz celo leto delo in zaslužek, če le vode manjkalo ne bo. Za danes naj toliko zadostuje! Bog!

L.

Iz Ljubljane. — **Državni zbor.** Minulo soboto dognana je bila razprava o dispozicijskem zakladu, to je o onih 50.000 gld., kateri se vladi davajo na razpolaganje v politične namene tako rekoč na zveste roke. Ta primeroma mala svota namenjena je poglavito za poluradne liste. Kdor se pa briga nekoliko za te liste, prepriča se lahko, da se v njih redno nahaja pisava opoziciji laskova, k večjem, da se ji nekoliko nagaja, po državnozborski večini pa se skoraj brez izjeme udriha brezozirno in to enako po celoti, kakor po posameznih njenih členih. Tudi po vladi dregnejo na videz te vrste listi tu in tam, toda v obče branijo jo zvesto. Glasovanje o tej točki državnega proračuna je toraj dejansko pravo merilo zaupanja do vlade v zbornici. In res zbobnali so levičarji skupaj vse svoje privržence, glasovat prišli so zoper vlado tudi pristaši kluba Coroninijevega, ki sicer plavajo dostikrat med strankama, proti glasovali so Mladočehi in pa veliki tirolski politik Zallinger. Na desnici pogrešalo se je več Tirolcev, Dalmatinov je že navadno malo navzočnih, tudi nemško-konservativnih pristašev Lichtenstein-ovega kluba pogrešalo se je mnogo, mnogo tudi Čehov in Galicijanov, tako da je bil izid glasovanja, katero se je vršilo imenoma po vsem negotov, sme se reči prav slučajen. In res ta predlog budgetnega odseka sprejet je bil z vštetimi glasovi 4 ministrov, s pičlo večino 9 glasov. Dr. Herbst prežal je na glasovanje z izredno pozornostjo in že se je pripravljal na poskakvanje in ploskanje, ko pa je čul večino 9 glasov obrnil se je stran nevoljen, kakor star maček, ako se mu zmuzne miška, po kateri so se mu že sline cedile.

— **Iz profeser Šuklje-vega govora**, katerega prijaviti še ni bilo mogoče, omenjamo dveh s posebno spretnostjo izpeljanih točk: prva je to v malih potezah živo risana zgodovinska podoba o koroških Slovencih, druga pa nekako šaljivo-kritična opazka o načinu govorenja brambovskega ministra grofa Welsersheimba. Druga opazka govornikova ima približno sledečo vsebino: Že v duhu vidim pred saboj brambovskega ministra, ki se bode obračal na domoljubnost poslancev in ki bode grozil, ako bi se drznil kaj proti ziniti kak hud demagog, kakor na priliko moj dragi prijatelj Pfeifer, da bi kamenje vsega našega alpiškega gorovja ne zadostovalo, primerno kaznovati tako hudodelstvo.

— † **Karol Deschmann** umrl je minuli ponedeljek dne 11. marca ob 1. uri popoludne po dalji bolezni, o kateri smo uže v zadnjih „Novicah“ poročali da ji človeška učenost ni več kos. — Pokojni rodil se je v Idriji dne 3. januarja l. 1821. Oče njegov bil je c. kr. sodnijski aktuar. Gimnazijo odpravil je Deschmann v Solnogradu in v Ljubljani potem hotel se je obrniti k zdravništvu, kjer je pa ostal samo dva meseca, potem je obolel in svetovalo se mu je poprijeti se rajši pravdništva. Kot doktorand vrnil se je l. 1849. nazaj v Ljubljano ter je bil l. 1851. in 1852. suplent na tej gimnaziji, po Freyerjevim premeščenji, postal je muzealni kustos in do vštetega leta 1861. bil je zvest sodelovalec dr. Bleiweisov, Tomanov in drugih. Leta 1861. izvoljen je bil v deželni in državni zbor ter je na Dunaj dospel pod slovensko narodno zastavo. Tam presukal se je in poslušalci iz državnega zbora spominjajo se še živo prizora, ko je Deschmann napadel Tomana po živahnem govoru s slovenskim programom. Od tedaj tekočih 28 let bil je Deschmann najbolj ognjevit nasprotovalec slovenskemu narodnemu razvoju in to enako v političnih zastopih in pa v časništvu. To delovanje doneslo mu je častno občanstvo Kočevskega mesta in Tržiča. Leta 1871. do 1873. bil je Deschmann župan Ljubljanski in ga je po tem zadela čast odlikovanja z redom železne krone III. vrste. Leto 1879. zadelo je Deschmanna in njegovo stranko že hudo, ker zgubili so vso prejšnjo zaslombo, izvirajočo iz pritiska uradov in vlade. Celo onemogla pa je ona stranka v deželi Kranjski po izidu deželnozborskih volitev leta 1883. Tu se je volilo po vsem prosto in kje je zmagala tako imenovana kranjsko nemška stranka? Edino le v velikem posestvu in pa v Kočevskem mestu. Po teh volitvah vidila se je Deschmannu na obrazu obupnost, ki izvira iz prepričanja, da je bil zavržen protinaraven trud političnega delovanja njegovega. Celo med svojimi somišljeniki čutil se je Deschmann osamljenega, lastni pristaši niso več pritrkavali kadar je on zvonil, nasprotna mu narodna stranka pa se že od one dobe ni mnogo brigala za njegove, po obliki sicer vedno zanimive govorice, odkar pokojni dr. Zarnik ni več z uničevalno svojo šaljivostjo govorom Deschmannovim dodajal soli zanimivosti. Zadnja leta sta si k večjem tu in tam še s poslancem Detelo rekala kakšno osoljeno. Ako pa sedaj pri smrti Deschmannovi sklepamo konečni račun njegovega delovanja, je teško razsoditi, je li nagajanje njegovo več škodovalo ali več koristilo duševnemu razvoju slovenskega naroda. Zasluge Deschmannove pri deželnem muzeji priznava mu rad pristaš in nasprotnik in tako tudi mi kličemo na njegovem grobu: Naj v miru počiva!

— **Slovensko društvo**, novo osnovajoče se politično društvo, imelo se je osnovati z volitvijo predsedništva minulo nedeljo — pa to se ni posrečilo, — ako ravno je bilo navzočih krog 100 vpisanih društvenih členov. Nam se zdi razumljivo, da je prišlo tako. Za osnovo takega društva je izrekoma na slučaj, ko bi se hotlo pečati s predstoječimi deželnozborskimi volitvami sedaj čas najneugodnejši. Zakaj? Zato, ker je en list, brez opravičenega povoda napadel naše duhovništvo in skušal zasejati v naš narod nasprotje glede vprašanja verske šole še pred, ko je mogoče komu prav presoditi,

kaj bode pomen tej besedi. — In glede vodstva deželnozborskih volitev se ne sme nikdar prezreti, da si kandidate izberajo volilci sami. Deželni volilni odbor potrebuje toraj v prvi vrsti zaupanja volilcev in dalje mora biti nepristransk posredovalec za volilce.

Taki nalogi po našem mnenji ne more ustrezati novo rojeno, volilcem nepoznano društvo. Zadnjih vsaj 14 let imel je vodstvo vsakih novih volitev v rokah klub narodnih poslancev, toraj skupina mož, katerim je naš narod že skazal svoje zaupanje, in kateri so si to zaupanje vsaj večinoma tudi znali ohraniti. Mi sodimo da je tako po vsem naravno postopanje opravičeno tudi za bodočost. Novim močem bode prostora dosti, ako jih doleti zaupanje, osnova novega društva za volitve pa bi bil gotovo začetek razdvojenja in tega nam ni treba, za nasprotnike našepane delamo.

— **Glede zapuščine Deschmannove** čujemo, da je pustil oporoko, da je zapustil tudi deželnemu muzeju, izrekoma zbirko knjig, rokopisov in pa rastlin. Nadrobnosti bodo razglašene še le jutri z razglašenjem oporoke in splošnjem zaznamovanjem zapuščine.

— **Govor poslanca dr. Ferjančič-a**, govorjen minuli ponedeljek v državnem zboru temeljito razpravlja politično in šolsko uradovanje na Koroškem, južnem Štajerskem in na Primorskem. Tesno tiskan govor v stenografičnih zapisnikih obsega 13 strani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Ves teden nadaljuje se budgetna razprava. Izmed levičarjev govoril je v nadrobni razpravi med drugimi protisemit Türk, zelo jezičen človek, ki ve govoriti o vsem, pa je tudi govorjenje po tem. Eno pomenljivo lastnost pa ima in ta je, da izdava skrivne misli in namene svojih pristašev. Govorilo je to človeče o „Hotel Avstrija“, v katerem se ubogim Nemcem baje godi tako slabo, da si iščejo že druzega hotela „Prusija“. Pri dispozicijskem zakladu govoril je po svoji navadi dolgočasno gornjeavstrijski Schaup. Minister Taaffe odgovarjal je nekoliko, pa bolj šaljivo, kot resno. V ponedeljek prišlo je že na vrsto ministerstvo notranjih zadev. Tu oglasil se je kot prvi protigovornik po dolgim molčanji, zopet veliki tevton Knotz, ki je po vladi udrihal z velikonemškim cepcem.

Potem pride k besedi naš poslanec dr. Ferjančič, ki je z veliko zgovornostjo šibal politično upravo na Koroškem, Štajerškem in Primorskem izrekoma v kolikor imajo šolstvo v rokah načelniki deželnih c. kr. političnih uradov. Zatožbe Ferjančičeve obrnjene zoper načela zastopana po gospodih Schmid, Kübek in Pretis bile so podprte s slučaji dokazanimi iz aktov.

Takoj po Ferjančiču oglasil se je minister Taaffe, ki Ferjančiča večinoma še poslušal ni ter je potem odgovarjal na to in ono, resno in šaljivo, tako da bi bil njegov govor potreboval bo j stroge omejitve.

Kedaj bode konec nadrobne razprave, za katero je vpisanih 1528 govornikov, to Bog vedi.

Ogerska. — Državni zbor še vedno tiči pri §§ 24. 25. vojnega zakona. Zadnje dni odlikoval se je izmed opozicije posebno poslanec Etvös, ki je o cesarski hiši, o izgoji princov, o imenovnikih ogerskih vojaških polkov govoril tako, da je lahko umljivo, ako bi se cesarju gnjusilo bivanje v sredini madjarorszag-a. Posebno strupeni bili so pa še napadi Etvös-ovi na ministra Tiszo, o katerem trdijo poročila ogerskih listov, da ga je bilo, ako ravno je prišel že k koncu Etvös-ovega govora, redko kedaj videti tako razburjenega kakor pri tej priliki.

Srbska. — Pred tednom se še ni moglo misliti, kar se je med tem zgodilo, da se je kralj Milan odpovedal vladanju in prestolu Srbske svojemudvanajstletnemu sinu Aleksandru na korist. Postavil je za čas njegove maloletnosti, toraj za skoraj 6 let, vladarstvo z dosedanjim ministrom Krističom na čelu. Vsa Europa bila je iznenadena od tega koraka še komaj 35 letnega kralja. Do sedaj znal je Kristič ohraniti mir, kako bode vplivala prememba vladarstva na unanje razmere Srbske, je sedaj teško presoditi, misli pa se, da postanejo razmere z Rusko bolj prijazne.

Turška. — Vlada je naznanila ruskemu poslaniku, da bode ostanak Rusko vojne odškodnine z 2,400,000 gl. poplačala proti 27. marcu. Toraj tudi Ruski prav hodi, da je nemški profesor Gneist, gališkega žida obsodil Turški plačati v veliki denarni pravdi primeroma visoko odškodnino.

Žitna cena

v Ljubljani 9. marcija 1889.

Hektoliter: pšenice domače 5 gold. 34 kr. — banaške 6 gold. 80 kr. — turšice 5 gold. 30 kr. — soršice 5 gld. 80 kr. — rži 4 gold. 50 kr. — ječmena 4 gold. 33 kr. — ovsa 3 gold. — kr. — ajde 4 gold. 33 kr. — ovsa 2 gold. 44 kr. — Krompir 2 gold. 41 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 11. marcija.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rrž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 44 kr.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**